

Vzdělávací obor: **Člověk a jeho svět**
Očekávaný výsledek učení: CJS-CJS-006-ZV5-035
Sestaví jednoduchý osobní rozpočet.

Popis úrovně Na cestě

- Porovná příjmy a výdaje na příkladech jednoduchých rozpočtů jedince.

Jak stařeček měnil, až vyměnil

Autorky materiálu: Mgr. Lenka Pešťalová, Mgr. Jovanka Rybová

Anotace

Cílem aktivity je naučit žáky sestavit jednoduchý rozpočet, seznámit je s pojmy příjmy a výdaje. Žáci si uvědomí, na co všechno potřebují peníze a porovnávají, kdo utratil nejvíce a kdo dokázal ušetřit. Zjišťují, že každý jednotlivec může mít na řešení svého rozpočtu jiný pohled. Na základě pohádky v úvodu lekce, kterou si žáci stáhnou z dostupných zdrojů, uvažují nad obchodem, který se v pohádce odehrál. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčové kompetence k řešení problémů, i k rozvoji logicko-matematické gramotnosti.

Zadání pro žáky

1. Rozdělte se do dvojic a pracujte s textem pohádky (z přílohy).
2. Pozorně si ji přečtěte. Sdělte si, zda obchod, který stařík uskutečnil, byl výhodný, či nikoli a proč. Co ho k tomu vedlo, proč se rozhodl právě tak, jak se rozhodl.
3. Ve dvojici pak pracujte podle zadání v pracovním listu:
Vymyslete, odkud byste mohli získat peníze (příjmy).
Vymyslete, za co byste mohli peníze utratit (výdaje). Zapište vše do pracovního listu. Spočítejte, kolik vám zůstane peněz na konci týdne.
4. Představte svoji práci ostatním. Společně porovnejte, kdo ušetřil nejvíce, kdo utratil nejvíce a proč.

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK k řešení problémů Řešení běžných problematických situací KRP-RPS-000-ZV5-001	<i>Rozlišuje mezi osobními a společnými problémy s ohledem na různé perspektivy.</i>	- sestavováním příjmů a výdajů vedu žáky k diskusi nad tím, že může existovat více řešení - při rozdělování výdajů a příjmů vedu žáky k chápání příčin a důsledků jejich konání

Vazba na základní gramotnosti

Název ZG Složka ZG Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
ZG Logicko-matematická Matematická reflexe ZGM-MRF-000-ZV3-001	<i>Popisuje kroky řešení matematických situací s oporou o matematické modely.</i>	- při prezentaci práce podporuji žáky k popisování jednotlivých kroků - nechám žáky volit vhodný matematický aparát - vedu žáky k vyjádření závěrů svých postupů

Metodický komentář pro učitele

V úvodu se zeptejte žáků, zda znají pohádku „Jak stařeček měnil, až vyměnil“. Nechejte žáky pohádku přečíst. Po přečtení společně diskutujte o tom, zda byl obchod výhodný nebo nevýhodný.

Využijte karty v příloze k tomu, abyste žákům vysvětlili pojmy příjem a výdaj (příjem zlato; příjem kůň – výdaj zlato...). Upozorněte žáky na citaci pod každým obrázkem a vysvětlete si, proč se musí zdroje citovat. Pokud využijete <https://vuzv.cz/vyvoj-cen-zivocisnych-komodit/>, mohou žáci porovnávat ceny hovězího, vepřového dobytka, zjistit cenu závodního koně, kg zlata.

Práce ve skupinách:

Nechejte žáky rozdělit do dvojic, případně trojic. Každá skupina dostane pracovní list s údaji:

Příjmy Výdaje

Kapesné 100 Kč

Svačina 30 Kč

Drobné za úklid 20 Kč

Hračka 50 Kč

Kino 40 Kč...

Prezentace výsledků:

Nechejte každou skupinu krátce představit svůj rozpočet. Společně porovnejte, kdo ušetřil nejvíc, kdo utratil nejvíc a proč.

Následně žákům sdělte, co je to tedy rozpočet. Zeptejte se: Na co potřebujeme peníze? Jaké máme příjmy a výdaje?

Závěrečná reflexe:

Položte žákům otázky: Řekněte svými slovy, co je to rozpočet. Proč je důležité plánovat své výdaje a příjmy?

Popis ověřování

Učitel při skupinové práci sleduje aktivní zapojení žáků, zapojení všech žáků při závěrečné prezentaci a zápis do pracovního listu s použitím vhodného matematického aparátu. Sleduje také postoje žáků k získávání a utrácení finančních prostředků.

Příloha – pracovní list pro žáky

Kapesné 100 Kč
Svačina 30 Kč
Drobné za úklid 20 Kč
Hračka 50 Kč
Kino 40 Kč...

Příjmy:

Výdaje:

Zůstatek na konci týdne:

Adaptace pohádky *Jak stařeček měnil, až vyměnil* od Františka Bartoše

Pohádka o tom, jak stařík měnil, až vyměnil

Jednoho krásného a teplého dne plaval jeden bohatý muž v řece. Najednou se mu udělalo moc špatně, myslel si, že ve vodě umře. Okolo lesa šel stařík, slyšel křik, a tak běžel k řece a muži pomohl z vody ven. Bohatý muž nevěděl, jak má staříkovi poděkovat. Nejdříve ho pozval do svého domu, dal mu dobré jídlo a pití, a nakonec mu ještě dal kus zlata.

Stařík vzal zlato a šel domů. Najednou potkal muže, který měl hodně koní. Zeptal se ho, odkud jde a co to má v ruce. Stařík odpověděl, že jde z města od bohatého muže a že dostal kus zlata. Muž s koňmi mu řekl: „Dej mi to zlato a vyber si nejrychlejšího koně.“ A tak si stařík vzal nejrychlejšího koně, poděkoval a šel domů.

U lesa potkal stařík muže s krávami. „Odkud jdeš, zeptal se staříka?“ Stařík odpověděl, že byl u bohatého muže a dostal kus zlata. „A kde máš to zlato?“ Stařík odpověděl, že zlato vyměnil za nejrychlejšího koně. „Dej mi koně a vyber si nejsilnější krávu.“ Stařík si vybral nejsilnější krávu, poděkoval a šel domů.

Uprostřed louky potkal stařík muže s prasaty. „Odkud jdeš, zeptal se staříka?“ Stařík odpověděl, že byl u bohatého muže a dostal kus zlata. „A kde máš to zlato?“ Stařík odpověděl, že zlato vyměnil za nejrychlejšího koně. „A kde máš toho koně?“ Stařík se usmál, ukázal na krávu a řekl, že koně vyměnil za nejsilnější krávu. „Dej mi krávu a vezmi si největší prase.“ Stařík si vybral největší prase, poděkoval a šel domů.

Blízko potoka potkal stařík muže s velkou taškou. „Odkud jdeš, zeptal se staříka?“ Stařík odpověděl, že byl u bohatého muže a dostal kus zlata. „A kde máš to zlato?“ Stařík odpověděl, že zlato vyměnil za nejrychlejšího koně. „A kde máš toho koně?“ Stařík odpověděl, že koně vyměnil za nejsilnější krávu. „A kde máš tu krávu?“ Stařík se usmál, ukázal na prase a řekl, že krávu vyměnil za největší prase. „Dej mi prase a vyber si něco z méj tašky.“ Stařík se podíval do tašky a vzal si nejkrásnější jehlu, poděkoval a šel domů.

U domu se podíval do kapsy. Kapsa byla prázdná, stařík jehlu ztratil. Kde? Možná za lesem, možná u stromu, možná uprostřed cesty. Najednou z domu vyběhla stařenka a volala: „Kde jsi celý den? Mám o tebe velký strach.“ Stařík jí pověděl, že byl u bohatého muže a že dostal kus zlata. „A kde je to zlato?“ – „Vyměnil jsem ho za koně.“ – „A kde je kůň?“ – „Vyměnil jsem ho za krávu.“ – „A kde je ta kráva?“ – „Vyměnil jsem ji za prase.“ – „A kde je to prase?“ – „Vyměnil jsem ho za jehlu. Chtěl jsem ti, stařenko, přinést dárek, ale ztratil jsem ho – možná za lesem, možná u stromu, možná uprostřed cesty.“ – „Chválabohu, můj staříku, že ses vrátil!“

A nyní žije stařík a stařenka šťastně i bez zlata!

Původní text:

BARTOŠ, František. Jak stařeček měnil, až vyměnil. In *Špalíček českých pohádek*. 1. vydání. Brno : Levné knihy KMa, 2006. 313 str.

Úprava: Jarmila Karlovcová

Zdroj: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/10445/vyuziti-adaptovanych-textu-ve-vyuce-cestiny-pro-cizince-text-jako-prostredek-k-osvojovani-a-upevnova.html>

zdroj: Zláto. Online. Dostupné z: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gold-cat12a.jpg#/media/File:Gold-cat12a.jpg> [citováno 2025-06-10].

zdroj: By Tashery - Own work, Public Domain, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=7081036> [citováno 2025-06-10].

zdroj: Kráva. Online. Dostupné z: By Kim Hansen - Own work, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=7421277> [citováno 2025-06-10].

zdroj: Prase domácí. Online. Dostupné z: By Joshua Lutz - Own work, Public Domain,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=2666884> [citováno 2025-06-10].

zdroj: Vyobrazení jehly. Online. Dostupné z:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/27/A_depiction_of_needle.JPG [citováno 2025-06-10].